

**ОСМИСЛЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО ТА
ЄВРОАТЛАНТИЧНОГО ПОСТУПУ
В КОНТЕКСТІ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ**

У статті розглядається євроінтеграційний та євроатлантичний поступ України через з'ясування його основних віх, ідеології, викликів, уроків.

Ключові слова: *євроінтеграційний розвиток, національна безпека, цінності, поступ, стратегія, ідеологія, ідея майбутнього, ЄС, НАТО.*

Проблема інтеграції України в сучасну світову господарську систему та систему безпеки полягає в тому, що одночасно із розробкою і реалізацією відповідної державної політики потрібно формувати для цього наукове підґрунтя. Маємо надію, що дане робота слугуватиме певною цеглиною у ньому. Актуальність досліджень з питань національного інтеграційного поступу важко не розгледіти, тим більше, що європейська ідея виповнює нашу національну стратегію від початків становлення незалежної України.

У 1990-их роках європейські країни, а разом із ними й Україна, повернулися до природного стану, коли суттєвими чинниками формування міжнародних відносин були геополітичні фактори – територія, матеріальні ресурси, національна структура населення, релігійні характеристики. Саме це стало обґрунтуванням національних інтересів, коаліційних та військово-політичних союзів. Здобувши незалежність, наша країна повернулася обличчям до європейської спільноти. Якою Україна постала перед нею (або переваги геополітичного становища України): 1) унезалежнення України відбулося цивілізовано; 2) Україна – цілком європейська країна з давніми державницькими традиціями; 3) Україна – п'ята за кількістю населення і перша за розмірами території європейська країна; 4) Україна ніколи не

заперечувала легітимності власних кордонів, жодна політична сила не висувала територіальних претензій до наших сусідів; 5) Європа в Україні має чимало ключових позицій: транзитні магістралі (тільки залізниць міжнародного значення проходить через Україну – дев'ять, не рахуючи вже численні порти, через які здійснюються міжнародні зв'язки з багатьма країнами світу), запаси сировини, мільйони кваліфікованих робітників і перспективних споживачів, або ж навпаки – потенційне вогнище нестабільності, якщо корабель української держави розхитається; більше того, інтеграція України у європейське співтовариство одразу стала істотною перепорою для пострадянської російської зовнішньої політики, спрямованої на відновлення євразійської сфери впливу; 6) Україна оголосила курс на без'ядерність, знищений третій за розмірами у світі ядерний арсенал, приєдналася до ДНЯЗ, підписано Тристоронню заяву про ядерну зброю, розташовану на території України, між США, Росією та Україною, згідно якої Україна звільнилася від ядерної зброї у 1996 р. (це був безпрецедентний крок у світі, коли країна добровільно відмовилася від ядерної зброї, сподіваючись на адекватну оцінку цього кроку з боку світового співтовариства); 7) довіру до України на світанку незалежності викликали відсутність міжетнічних та соціальних конфліктів, збереження громадянського миру (що сприяло у свою чергу забезпеченню національної безпеки всередині країни).

Європейський Союз першим оцінив глобальність завдань політико-економічної трансформації, яка постала перед нашою країною, і став відігравати активну роль у підтримці цього процесу. Саме ЄС визнав незалежність України головною подією у Європі. Одразу після проголошення незалежності це інтеграційне європейське об'єднання запропонувало реальну підтримку шляхом передачі «ноу-хау» в рамках своєї програми «Тасіс». Відтоді ЄС надавав Україні найбільшу фінансову та технічну допомогу, і став найбільшим її торговельним партнером і найбільшим інвестором.

В осмисленні українського поступу до Європи неможливо обійтися без огляду основних його історичних віх. Перший контакт Україна – ЄС на найвищому рівні відбувся у вересні 1992 року, у ході візиту Президента Л. Кравчука до Брюсселю, де він зустрівся із тодішнім головою КЕС Ж. Делором. Через рік Указом Президента України було створено міжвідомчий комітет України у справах ЄС. У свою чергу останній у листопаді 1994 року розроблює стратегію підтримки України, яка охоплювала торговельні поступки, поживлення політичного діалогу та програму промислового, фінансового і наукового співробітництва. Особливого значення набуло підписання і виконання Проміжної угоди, згідно з якою Україна в торгівлі із ЄС послуговувалась режимом найбільшого сприяння. Значно збільшуючи український експорт у ЄС, угода допомагала Україні позбутися прив'язаності лише до ринків СНД, на які у 1995 році припадало 55 відсотків українського експорту і 57 відсотків імпорту [1].

У 1994 році у Києві було парафовано угоду про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС. Це був перший подібний документ у відносинах із державами – учасницями СНД – політичного об'єднання, яке так і не набуло сили у своєму розвитку, а тому стало приреченим на холості оберти. На кінець ХХ століття існувало вісім угод між Україною та ЄС, зокрема угода 1994 року про збільшення майже вдвічі експорту сталі у країни-учасниці ЄС протягом 1995-1996 рр. Тоді ж Європарламент заявив про надання Україні макрофінансової допомоги у розмірі 85 млн. єкю для зміцнення економіки ринкової орієнтації. Під час перебування другого Президента України у Брюсселі було підписано Тимчасову угоду між ЄС та Україною, яка відкривала можливість торгувати без будь-яких обмежень з усіма країнами Європи, в т. ч. текстилем, с.-г. продуктами тощо [2, с.14–15].

З 1997 р. започатковується практика самітів Україна – ЄС, вже на першому з них було підтверджено європейський вибір нашої держави. На піку євроінтеграційного руху 11 червня 1998 року Указом Президента України було затверджено Стратегію інтеграції України до ЄС, де

визначалися основні напрями співробітництва між ними. 30 грудня 2005 року ЄС визнав Україну країною з ринковою економікою. У першому десятиріччі XXI ст. у пріоритетах державного розвитку залишаються питання членства у майбутньому в ЄС та НАТО – реально завершеній, перевіреній часом системі, здатній впливати на ситуацію безпеки на континенті. За всю історію свого існування Альянс, на відміну від Організації Варшавського Договору, ніколи не здійснював агресивних дій щодо своїх партнерів.

Коли наприкінці 2013 року керівництво України звернуло із європейські орієнтованої магістралі, яка була прокладена попередніми Президентами, більшість людей в українському суспільстві, що прагнуло змін, сприйняло це як виклик. Постав Євромайдан, на якому люди клали власне життя за європейську ідею та майбутнє. Хід історії якраз характеризується цими зламними періодами, які позначаються смисловим відтінком бачення сутностей цих періодів, а саме: революція, виклик (за Т. Куном). Не дивлячись на відверто агресивну позицію Росії, 16 вересня 2014 року синхронно із Європарламентом була підписана Угода про Асоціацію між Україною та ЄС. «Ми сказали прощавай, Радянський Союз» – так Президент України П. Порошенко оцінив цю надзвичайно важливу подію, виступаючи на наступний день після прийняття Угоди перед Сенатом та Палатою Громад Парламенту Канади, ёмко охарактеризувавши ідеологічні засади українського поступу [3].

Курс на інтеграцію України у європейське співтовариство був зумовлений не лише глибокими економічними інтересами, але і міркуваннями національної безпеки. Альянс визнав територіальну цілісність України, її кордони та демократичний вибір. Офіційно це було підтверджено у липні 1997 року в Мадриді підписанням Хартії про особливе партнерство між Україною та НАТО. Одне із головних положень даного документа декларував надання гарантій безпеки Україні у зв'язку з її відмовою від ядерної зброї.

Ґрунтом для майбутніх твердих заяв нашої держави щодо поглибленого співробітництва з Альянсом та кінцевої мети – вступу до нього – став перегляд Верховною Радою у 1993 році курсу на нейтралітет та позаблокову політику. Він перетинав шляхи до участі української держави в системах колективної безпеки в Європі, частиною якої є Україна. Нова оцінка Україною НАТО пролунала у липні 1996 року, коли під час свого візиту до Польщі Президент України назвав НАТО механізмом досягнення колективної безпеки в Європі. Вже до цього часу наша країна у березні 1993 року увійшла до Ради Співробітництва при НАТО – спеціальна структура, що уможливлювала ведення діалогу без негайного прийняття повноправним учасником; підписала програму «Партнерство заради миру» (1994 р.), що розглядалося як один із засобів зміцнення незалежності нашої держави; у 1995 році була створена Атлантична Рада України як асоційований учасник Асоціації Атлантичного Договору і підписана Індивідуальна програма співробітництва між Україною та НАТО, українські миротворці пліч – о – пліч із країнами Альянсу сприяли встановленню миру в Боснії та Герцеговині. 1996 року Україна передає до Брюсселю документи про особі відносини між НАТО та Україною. У березні 1997 року міністр іноземних справ Г. Удовенко на зустрічі у Брюсселі із генсеком НАТО Х. Соланою зробив, як на той час, сенсаційну заяву: «Україна має намір у перспективі вступити до трансформованого та адаптованого НАТО». Таким чином участь у структурах безпеки Альянсу стало для України важливою стратегічною метою. Думки західних аналітиків збігалися у тому, що цей вибір залежав не стільки від позиції України, скільки від реальної політики Росії, а саме її агресивний курс підштовхував Україну зробити цей крок. У 1998 році міністр іноземних справ України Б. Тарасюк заявляв: «Ми розглядаємо НАТО як Альянс демократичних країн і тому сприймаємо приєднання до нього нових членів як розширення зони безпеки...» [4].

Відносини розвивалися по наростаючій лінії і, як наслідок, у листопаді 1998 року Указом Президента України була утверджена Державна програма

співробітництва України з Організацією Північно-Атлантичного Договору (НАТО) на період до 2001 року, яка поновлювалася відповідно кожні два роки; Верховна Рада України у квітні 1999 року прийняла Постанову «Щодо відносин України і Організації Північноатлантичного договору (НАТО); відбувся перший саміт «Україна-НАТО». Цього року Україна була запрошена прийняти участь в ювілейному вашингтонському саміті НАТО. Усі ці події дали підстави, зокрема ветеранові американської міжнародної політики З. Бжезинському зазначити, що вступ України до блоку може відбутися у 2010 році. І хоча, з 2010 року по 2014 рік, сталася відмова від політичної інтеграції з НАТО, ця організація безпеки ніколи не відкидала вже добре відпрацьованого співробітництва.

Співробітництво з НАТО – це поступове входження у військово-політичні європейські структури. В яких формах воно відбувалося, або яким було його реальне наповнення? Співробітництво досить змістовне. Якщо його недостатньо висвітлювали в українських мас-медіа, то це не означало, що воно не відбувалося. Принагідно відзначимо, що однією із слабких ланок історії співробітництва «Україна-НАТО» була інформаційна її складова, загалом інформаційне забезпечення цього процесу. Станом на червень 2002 року співпраця велася за 23 напрямками через 13 міністерств та відомств. У першу чергу, це: співпраця із питань конверсії, співпраця у сфері боротьби із організованою злочинністю та тероризмом, співробітництво з департаментом Альянсу з питань надзвичайних ситуацій, наукові та економічні дослідження, промислове співробітництво, проведення спільних військових навчань тощо [2, с.16–19].

Процес взаємодії з НАТО для нашої держави із радянським минулим мав психологічний аспект: понад 70 років люди жили в полоні штампів та стереотипів так званої боротьби із капіталістичною системою та її військовим оплотом – НАТО, яке мало «зловісний оскал імперіалізму». Радянська міфологія щодо НАТО в інформаційному плані розвінчувалася слабо. Ще на початку співробітництва, у середині 1990-их рр., підтримка

позиції «Україна повинна стати учасником військового союзу НАТО» мала усього 15,7% [5]. На сьогодні, за даними українських опитувань, вступ до НАТО підтримують понад 50 % громадян України, що є однією із умов успішності даного процесу [6]. Бо одним із головних критеріїв трансформації соціуму виступає наявність згоди між владними структурами та усіма верствами населення. Не в останню чергу каталізатором усвідомлення доцільності для безпеки України перебування у НАТО стала брутальна експансіоністська зовнішня політика Росії. До речі, вступ України до НАТО підтримують і мешканці восьми ключових країн Альянсу (57% населення Канади, Франції, Німеччини, Польщі, Італії, Іспанії, Великої Британії та США) [6].

Пригадаємо, за М. Грушевським фактори, які спричиняють соціальні явища мають не тільки економічний, а й психологічний характер. Вчений надавав останнім першочергове значення і зазначав, що «генетичне» пізнання історичних подій набуває завершеності тільки за умови з'ясування вольових і моральних мотивів їх виникнення.

Із суспільною психологією пов'язане таке складне духовне утворення як ідеологія, тому що кожна нова ідеологічна система (сукупність ідей, цінностей, політичних настанов) є відображенням суспільного буття. Ідеологія спрямована на зміни (на відміну від утопічного мислення) [7, с.261–262]. План дій, підкріплений ідеологією, це є стратегія. Сучасна національна стратегія України побудована на відповідях новітнім викликам. Мета стратегії – впровадження в Україні європейських стандартів життя. *Causa finalis* (тобто кінцева мета) даного руху полягає у модернізації країни. Загалом прагнення до прогресу не потрібно обґрунтовувати, це самоочевидне і цілком природне бажання. Ідея прогресу (поступу) є домінантою людського світобачення ще з Нового часу. Відтоді жодна ідея у західній цивілізації не була важливішою. Ідея поступу витіснила із історичної свідомості минуле як міру прийдешнього і включила майбутнє як орієнтир для теперішнього. Саме у концепціях прогресу історія суспільства розглядається як найскладніший

тип розвитку з об'єктивними та суб'єктивними факторами: мета, погляди, прагнення, інтереси людей. З наукової точки зору, прогрес – це диференціація та інтеграція елементів і зв'язків системи, яка підвищує ступінь її цілісності і забезпечує високий потенціал наступного розвитку. Якщо внаслідок процесу розвитку зменшується набір корисних для системи функцій, то структури розпадаються, зменшується число підсистем, елементів – відбувається регрес [8, с.333], що є небезпечним для майбутнього суспільства.

Україна демонструє в сучасну глобалізаційну епоху безпрецедентні реалії, коли ідея євроінтеграційного поступу, ідея майбутнього опинилася тісно прив'язаною до забезпечення її територіальної цілісності. Ця ідея потребує у нас захисту із зброєю у руках, коли ми відвойовуємо окуповані частини України (на червень 2015 року – 1700 загиблих у зоні АТО). І це значно ускладнює наш шлях рівняння на кращі світові економічні взірці.

Пригадаємо, що до глобальних трансформацій останніх десятиліть минулого століття відноситься не тільки поява у світовому співтоваристві нових суб'єктів міжнародного права, у тому числі й України, а й руйнація довготривалого російського домінування на контрольованому неї просторі. Сучасна російська спроба реваншу (анексія Криму, організація та підживлювання на Сході України військового конфлікту для дестабілізації ситуації, зухвала дипломатична риторика з елементами шантажу та бравати) 1) порушила безпеку та стабільність на європейському континенті, які склалися непростими зусиллями післявоєнних десятиліть; 2) засвідчила неготовність Москви до змін алгоритму у стосунках із сусідами, руху до реальної паритетності та партнерства. Тому формат протистояння, що виникло, було б помилкою розглядати тільки через призму «російсько-український конфлікт». Події, які відбуваються в даному регіоні, мусимо оцінювати й через цивілізаційний зріз – «Азія-Європа» і позиціонувати їх як цивілізаційне зіткнення взаємовиключних цінностей авторитаризму та демократії. Свідченням цьому слугує і висловлювання Головнокомандувача

силами НАТО в Європі Ф. Брідлава від 17 червня 2015 року про те, що російський виклик – глобальний, не регіональний і постійний. У цей же час прем'єр-міністр Великої Британії, відкриваючи безпекову конференцію GLOBSEC у Братиславі, заявив: « У нас не може бути жодних компромісів щодо спроб змінити кордони в Європі. Крим і Донбас є складовими частинами України і залишатимуться ними». Він попередив, що послаблення санкцій проти Москви по суті стане визнанням порушення чужих кордонів і в майбутньому «матиме катастрофічні наслідки» [9, с.7].

Україна від самого початку євроінтеграційного розвитку надавала особливе значення ЄС та НАТО як інституційним віхам панєвропейської співдружності держав. На думку Д. Шерра, аналітика із Оксфордського університету, на Заході не всі усвідомлювали, що для центральноевропейських країн членство в НАТО – це передусім належність до західного світу, до західної системи цінностей [10]. Євромайдан, який створив нову українську ідею гідності, свободи та майбутнього, якнайкраще це продемонстрував вже у XXI столітті. Пригадаємо, за К. Ясперсом мета історії концентрується у загальнолюдських цінностях – цивілізація, гуманізація, свобода, велич людини. Це ті цінності, яким незалежна Україна, не дивлячись на свій тернистий шлях, віддана дотепер.

Указом Президента України П. Порошенка №5/2015 «Про стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» від 12 січня 2015 року стратегія нашої держави репрезентована у вигляді руху за наступними векторами: вектор розвитку – проведення структурних реформ; вектор безпеки – забезпечення гарантій безпеки держави, бізнесу, громадян, захищеності інвестицій і приватної власності; вектор відповідальності – забезпечення гарантій доступу до освіти, системи здоров'я та інших послуг незалежно від раси, політичних переконань, майнового стану тощо; вектор гордості – забезпечення толерантності у суспільстві, гордості за власну державу, її історію та культуру. У рамках названих чотирьох векторів руху передбачається реалізація 62 реформ та програм розвитку держави.

Головною передумовою Стратегії є суспільний договір між владою, бізнесом та громадянським суспільством, де кожна сторона має свою зону відповідальності [11].

Щодо першого вектору, слід зазначити, що модернізуватися без економічних реформ неможливо. Втім економіка лише у кінцевому вигляді визначає ідеологію. Показовий факт: Росія виключена на сьогодні із клубу Group of Seven (G7) не з причини того, що похитнулися її економічні позиції, а через небажання поважати міжнародне право та базувати дії на цінностях світової спільноти, що плекалися впродовж багатьох років. З іншого боку, успіхи ринкової економіки і демократична система в Україні могли б послужити позитивним прикладом для Росії. Як свідчить практика, невдачі України лише підсилюють авторитарність російської влади, а отже суттєво послаблюють європейську безпеку. На наше глибоке переконання, все ж таки: ті країни дають кращі економічні взірці, які національно сконсолідовані, населення яких об'єднане спільною ідеєю, а не навпаки. У цьому ми можемо пересвідчитися на прикладі як країн G7, так і тих, які від 2004 року увійшли до ЄС, зокрема Польща, Угорщина, Литва та інші.

Щодо вектору безпеки в поступальному розвитку України. Безпека – головна умова нормального функціонування будь-якої держави. На даний момент відвернення небезпеки від держави в цілому за великим рахунком надасть гарантії безпеки, зокрема, громадян і в економічній площині. Реформа національної безпеки і оборони виступає першочерговим пріоритетом реалізації Стратегії. Один із її стратегічних індикаторів передбачає: витрати на національну безпеку та оборону становитимуть не менше 3 відсотків від валового національного продукту; чисельність професійних військових на 1000 населення збільшиться із 2,8 до 5,6 осіб за розрахунками Стокгольмського міжнародного інституту миру [11].

Звернемо увагу на те, що від моменту утворення незалежної України її вважали високо відповідальною державою у питаннях безпеки, і її партнерство з НАТО стало важливим елементом у створенні широкого

співтовариства на користь усієї Європи (Х. Солана, 1996 р.) [12]. Міністр закордонних справ ФРН К. Кінкель у своїй статті до газети «Магдебургер Фолькштіме» зазначав: завдяки своїм розмірам та географічному розташуванню Україна становить наріжний камінь стратегічної стабільності у всій Східній Європі [13]. В унісон йому твердив і міністр закордонних справ Великобританії, який назвав нашу країну у 1996 році «стратегічним стрижнем Європи», який визначатиме майбутнє процвітання і безпеку континенту [1]. Показовою виступає і думка Держсекретаря США М. Олбрайт, висловлена нею у 1998 році: « Стабільність і безпека у нашому регіоні і в Європі в цілому значною мірою залежать від політичної та економічної стабільності в Україні...» [14]. Ці оцінки не втратили своєї ваги дотепер, навіть більше того – з огляду на останні події щодо порушення територіальної цілісності України тільки актуалізувалися.

Але не тільки в силу актуальності у нашому розгляді ми робимо акцент на безпеці. Україна у своїй історії приблизно 200 разів ставала об'єктом агресії та чужоземних навал, не стало виключенням і ХХІ століття. У Другій світовій війні людські втрати відносно довоєнної чисельності населення в Україні становили 29,7 відсотків [15]. Було втрачено 83 відсотки національного багатства. Ось чому український народ виплекав надихаючу мрію – відчувати себе невід'ємною частиною надійної системи загальноєвропейської безпеки.

Український рух у дусі настанов відповідальності, толерантності, гордості за державу співзвучний не тільки загальнолюдським цінностям, а і водночас нашій національній ментальності. Здавна складовими українського суспільного ідеалу виступали: особиста воля – праця – індивідуально-сімейний початок – прагнення до взаємодопомоги. На думку політолога Г. Гесселя Тільтмана, кожна українська хата, хоч якою малою вона не була б, огорожена парканом – символом того індивідуалізму та любові до домівки і землі, що складають саме коріння українського темпераменту [16]. Не

дивлячись на різні геополітичні колізії, це була константа українського менталітету.

Українська економіка мала явний європейський характер, бо завжди базувалася на економічній незалежності виробника. Будь-які спроби соціокультурного патерналізму сприймалися як замах на свободу самодостатнього індивіда. Цю відмітну рису західної цивілізації історик А. Д. Тойнбі називав «священність громадянських прав особи».

Розвинутий індивідуалізм в українському суспільстві тісно пов'язаний із демократизмом, властивим українцям. Демократичність є також важливою рисою західного культурного кола. При цьому демократичні засади суспільного життя в новітній час були сформовані в Україні навіть раніше, ніж в Західній Європі. Це знайшло свій вираз у виборах гетьмана, священників, у ставленні до жінки, загалом до життя. Українському національному характеру історично були властиві такі риси як прагнення до освіти, відсутність експансіонізму, бо українці завжди жили на найродючіших землях цього куточку земної кулі.

В українському православ'ї відсутня ідея месіанства, для нього характерна велика терпимість у питаннях віри, бо українці у ході всесвітнього культурного діалогу спілкувалися і з католиками, і з протестантами, і з мусульманами. Українське православ'я словами національної церкви завжди проголошувало рівність усіх людей і народів перед Богом, закликало будувати життя згідно із євангельських канонів, вчило дбати про суспільні справи, поряд із законом захищати людську особистість. Тому українське життя традиційно ґрунтувалося на засадах демократизму та морально-етичних чеснот із самобутньою духовністю. Навіть радянська тоталітарна система репресіями, голодоморами-геноцидами не в змозі була викорчувати це начиння із української душі. Українець перманентно відчував і відчуває себе вільною людиною, самодостатнім індивідом. Це вже назавжди викарбувалося національною архетипною характеристикою.

Таким чином осмислення ідеї євроінтеграційного поступу в контексті стратегії України має ціннісно-ідеологічний вимір та вимір безпеки. Недооцінка даного бачення в практичній площині може загальмувати рух в плані модернізації України. Новий крок України до свободи має ще більше посилюватися переконанням у незворотності програмних перетворень. Висока моральна і політична оцінка майбутнього зобов'язує прискорити рух до нього.

Список використаних джерел та літератури

1. Майбутнє України і європейські структури // Україна. Європа. Світ. – 1996. – 6–13 липня.
2. Програма, методичні рекомендації та матеріали до вивчення спецкурсу «Україна у світовому інтеграційному процесі» для студентів історичного факультету. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; упор.: О. І. Петасюк, А. М. Пижик. – К. : Бланк-Прес, 2000. – 35 с.
3. Виступ Президента України Петра Порошенка перед повним складом Сенату та Палати Громад Парламенту Канади 17. 09. 2014 [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.president.gov.ua
4. Урядовий кур'єр. – 1998. – 14 липня.
5. Вишняк А. Военно-политический статус Украины: лебедь, рак и щука / А. Вишняк // КВ. – 1995. – 9 августа.
6. Вступ України до НАТО підтримують жителі ключових країн Альянсу [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.zaxid.net
7. Джонс Ч. Идеология (ideology) / Ч. Джонс // Короткий оксфордський політичний словник [пер. з англ.; За ред. І. Макліна, А. Макмілана]. – К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2006. – 789 с.
8. Ящук Т. І. Філософія історії: Курс лекцій. Навчальний посібник / Т. І. Ящук . – К. : Либідь, 2004. – 536 с.
9. Британський прем'єр порівняв Росію з терористами // Україна молода. – 2015. – 23 червня.

10. Лазарева А. Чи однаково ми розуміємо систему безпеки? / А. Лазарева // Віче. – 1996. – № 6. – С. 120–129.
11. Указ Президента України Про стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» від 12. 01. 2015 [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua/go/5/2015
12. Солана Х. «Особі відносини» НАТО та Україна / Х. Солана // Київські відомості. – 1996. – 12 квітня.
13. Україна. Європа. Світ. – 1995. – № 13 (33).
14. УК. – 1998. – 9 липня.
15. Кузьмін О. Жертовність українського народу в Другій Світовій Війні [Електронний ресурс] / О. Кузьмін. – Режим доступу: www.eprints.zu.edu.ua/6558/2/Кузьмін%20О.%20С..pdf
16. Українська державність у ХХ ст.: Історико - політологічний аналіз / Кер. авт. кол. О. Дергачов. – К. : Політична думка, 1996. – 448 с.

ОСМЫСЛЕНИЕ ЕВРОИНТЕГРАЦИОННОГО И ЕВРОАТЛАНТИЧЕСКОГО ДВИЖЕНИЯ В КОНТЕКСТЕ СТРАТЕГИИ УКРАИНЫ

В статье рассматривается евроинтеграционное и евроатлантическое движение Украины через определение его основных вех, идеологии, вызовов, уроков.

***Ключевые слова:** евроинтеграционное развитие, национальная безопасность, ценности, прогресс, стратегия, идеология, идея будущего, ЕС, НАТО.*

UNDERSTANDING OF THE EUROPEAN INTEGRATION AND EURO-ATLANTIC MOVEMENT IN THE CONTEXT OF UKRAINIAN STRATEGY

This article examines European integration and Euro-Atlantic movement through the definition of its major milestones, ideology, challenges, and lessons.

Key words: *European integration development, national security, cultural values, progress, ideology, the idea of the future, EU, NATO.*